

Akademi

Ocak-Şubat 1994

2

Ekonomi

Özelleştirme

Eğitim

*Almanya'da Eğitim ve Yükseköğretim
Maydanoz Uçağını Kim Geciktirdi?*

Kuşaktan Kuşağa

Gençler Üzerine Aykırı Düşünceler

“Bana Ne Demeyenlere ...,, !

Giden Kaslar Beyin Oluyor

Almanya'da Eğitim ve Yüksek Öğretim

Prof. Dr. Hakkı Keskin *

Akademi bültenine sürekli yazmayı planlıyorum. İlk yazımda hangi konuyu irdeleyeyim acaba diye düşündüm. Hamburg'taki ilk yıllarıma aklım takılıverdi. Türkiye'nin iyi sayılan liselerinden biri olan Erzincan lisesini bitirerek yüksek öğrenim için Hamburg'a geldim. Önce Almanca'yı öğrenmem, sonra da lise olgunluk sınıfı diyebileceğim "Studienkolleg"i başarmam gerekiyordu. Bir yıl latince, siyasi tarih, siyasi coğrafya, matematik ve Almanca dersleri gördüm. Çok sevdiğim tarih dersi yazılı sınavlarında "yeterli" denen, bana göre çok yetersiz bir not alabiliyordum. Bir gün dayanamayıp tarih hocasına yakınmaya başladım. "Türkiye'de en sevdiğim ve sürekli pekiyi aldığım ders tarihi. Sizden neden iyi not alamıyorum, oysa soruları iyi yanıtladığımı sanıyorum hep" dedim. Hocanın yanıtı benim için düşündürücü ve ders verici oldu: "Sen tarihi olay anlatıyorsun, ancak benim için bu yeterli değil. Çünkü olayın nedenlerini, hangi sebeplerden öyle bir gelişme gösterdiğini, yani niçinlerini, nedenlerini araştırmıyor ve kendi değerlendirmeni yapmıyorsun. Oysa benim için önemlisi olayın nasıl, ne zaman, kimler arasında olması değil, neden, niçin böyle olması ve senin kendi yorumundur" dedi.

Gördüm ki hoca gerçekten de çok haklıydı. Üzerinde duruluan her olayın nedenleri, niçinleri ve bu konudaki kendi değerlendirmemiz çok daha önemliydi. Ancak Türkiye'deki öğrenimde işin bu yönü genelde pek istenmiyordu. Tarih hocasıyla aramızda geçen bu konuşma, Erzincan lisesindeki sosyoloji, felsefe ve psikoloji hocamı anımsattı bana. Bu hocam Lozan'da öğrenim görmüştü. Bizden sınavlarda tüm diğer hocaların aksine Hamburg'taki tarih hocamın aradığı öğrenme anlayışını isterdi. Onu hiçbirimiz anlayamazdık. Hatta bu hocamıza biraz "deli" gözüyle bakardık. Artık Erzincan'daki bu hocamın ne denli saygı değer birisi olduğunu anlamıştım. Türkiye'ye gidişimde kendisini ziyaret ederek, öğretim metodunu ancak

Almanya'da anlayabildiğimi kendisine açıkladım.

Daha sonraki öğrenim ve araştırma yıllarımda Türkiye'deki eğitim sisteminin en noksan yönünün bu olduğunu gördüm. *Tekrarlama ve ezberleme anlayışına* dayanan bu eğitim sisteminin artık ivedi olarak köklü bir reformla değişmesi gerekiyor. Eğitim ve öğretimin temeli *araştırmaya* ve araştırmacının kaynağı olan sürekli niçinler, nedenler, nasıllar, acabalara dayanmak zorundadır. Kendi bulgu ve katkılarımızı da ekleyerek öğreneceklerimizi zenginleştirebiliriz ve uzun süreli kılabiliriz. Ezberciliğe dayalı öğrenimin kısa süre sonra unutulduğu ve yeterince verimli olmadığı artık çok iyi biliniyor.

Dünya nüfusunun dörtte üçünün yaşadığı az gelişmiş ülkelerde evrensel nitelikte buluşların olmayışı veya olamayışı sebepsiz değildir. Eğitim ve öğrenim sisteminin, insanları daha okul öncesi yaşta bile niçinler, nedenler ve sebepler üzerinde düşünme ve araştırmaya yöneltmek zorundadır. Düşündürücü olması gerekir; batılı sanayileşmiş toplumlarda eğitim sistemi araştırmaya büyük öncelik tanıyor. Oysa bu ülkelerin eski kolonilerinde ezberciliğe ve tekrara dayalı eğitim sistemi sürüp gidiyor.

Kuşkusuz az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde evrensel nitelikte buluşların olamayışı ve hatta çok daha mütevazı buluşların çok ender gerçekleşmesi, yalnızca eğitim ve araştırma için ayrılan kaynakla açıklanamaz. Türkiye ve benzeri ülkelerin kendi toplumlarının gereksinimlerine uygun teknik buluşları yapmaları gerekmez mi? Kendi günlük gözlemlerimizle, içtiğimiz suyun plastik şişesinden, mutfağımızdaki herhangi bir alete kadar hepsi, neredeyse hepsi, dış ülke patentli değil mi? Hiç kuşku yok Türkiye insanı patentini satın aldığı ülke insanlarından daha az zeki veya daha az çalışkan değildir.

Bir örnek beni çok düşündürdü: Türk insanı dini inancı ve geleneği gereği tuvaletten sonra yıkanma ihtiyacı duyuyor. Bu sağlıklı bir yaşam biçimi de. Ancak rahat ve temiz bir tuvalete çıkma değil bu. Özellikle de yaşlı ve rahatsızlığı olan insanların çok zorlandıkları bir ihtiyaç karşılama biçimi. Alafranga tuvaletlere

konan ince su borusu da henüz optimal bir çözüm değil herhalde. Şimdi sormak gerekir, neden acaba alafranga tuvalet için, isteyenlerin çok daha rahatlıkla yıkanabilecekleri bir teknik geliştirilemiyor?

Batılı ülkelerin kültüründe ve dini inançlarında tuvaletten sonra yıkanma gereği duyulmuyor. Böyle bir tekniğin bulunmasını da mı hala batılı toplumlardan bekliyoruz? Bir milyara yakın müslüman ülkede bunun çözümünü bulmak neden acaba kimsenin aklına gelmez? Neden yaşamımızla bu denli ilgili olan zorlukların giderilmesinin çözümü bile zorunlu bir iş kabul edilmez? İlk öğrenimden yüksek öğrenime kadar izlediğimiz *araştırma, yenisini ve daha iyisini bulma geleneğinden yoksun bir eğitim sistemimizle* bu durum çok yakından ilgilidir. Eğitimde köklü değişiklik, yenileşme ve araştırmaya gerek duymayan bu anlayışı değiştir-mekle olasıdır ancak.

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu UNESCO raporunda gelişmiş ülkelerle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki uçurum bilime ilişkin yatırımlar ve çalışmalarla çok çarpıcı olarak sergileniyordu. Buna göre Japonya 1.225.- DM, Birleşik Amerika Devletleri 1.050.- DM, Avrupa Birliği ülkeleri ortalama 525.- DM araştırmaya harcarken, örneğin Nijerya yalnızca 0.39.- DM ayırmaktadır. Raporla gelişmiş ülkelerle az gelişmiş ülkeler arasındaki büyük mesafenin gerçekte büyük bir "bilim" uçurumundan kaynaklandığı vurgulanıyor. Rapor, "Bilim için çalışma yapmayan ülkede, sürekli bir kalkınmanın sağlanması olası değildir" sonucuna varıyor.

* Prof. Dr. Hakkı Keskin
Hamburg Eyalet Parlamentosu
Milletvekili ve Öğretim Üyesi